

Toespraak Dr. Sebastian Merk (RGH) uitgesproken tijdens het mini-symposium van de Stichting Vrienden van Heidelberg en Dordrecht op 28 januari 2017

Geliefde broeders en zusters in onze Heere Jezus Christus!

Efeze 1,2: *Genade zij u en vrede van God, onzen Vader, en den Heere Jezus Christus.*

Ik ben verheugd dat ik vandaag bij u in deze historische stad Dordrecht aan dit symposium mag deelnemen en enige woorden tot u mag richten.

Mijn naam is Sebastian Merk. Ik kom uit Keulen in Duitsland en ben getrouwd met mijn vrouw Claudia – die wat beter Nederlands spreekt dan ik! Ik heb een seculier beroep; ik werk als rechter in een landelijk gerechtshof in Keulen. Het verheugt mij, dat ik al sinds enige jaren contact heb met de stichting ‘Vrienden van Heidelberg en Dordrecht’. Daar heb uw voormalige secretaris Marius Timmermans leren kennen, die mijn vriend is geworden. En zo kwam het, dat wij aan de Duitse zijde onze ‘Reformations-Gesellschaft-Heidelberg’ opgericht hebben om daarmee als een klein instrument in de wijngaard des Heeren de Boodschap van vrije, soevereine genade in de harten van de Duitsers te brengen. We doen alles op vrijwillige basis, wat ervoor zorgt dat het werk niet zo snel vordert als wij wel wensen. We zijn dankbaar voor elke hulp en ondersteuning, die we ook van u, de stichting ‘Vrienden van Heidelberg en Dordrecht’ ontvangen. Daarvoor zeer hartelijk dank!

Zoals ook in het herdenkingsboekje staat, dat we vandaag allemaal in ontvangst mogen nemen, vind ook ik het begrip ‘Heidelberg’ belangrijk. En daarnaast hebben we het begrip ook in de naam van onze reformatie-stichting opgenomen om daarmee aan de Heidelbergse Catechismus te refereren. Want hoe zou de ontwikkeling in de kerkgeschiedenis zonder haar (dat is: zonder deze Catechismus) denkbaar kunnen zijn? Welk een waarheden bevat zij. (!)

Maar we mogen ons niet vergissen: Hoewel de Heidelbergse Catechismus uit Duitsland komt, betekent dat niet, dat deze Catechismus vandaag de dag in Duitsland evenveel gewaardeerd wordt als bij u in Nederland.

Dat brengt mij ertoe om enige opmerkingen te maken over de geestelijke situatie in Duitsland.

Toespraak Dr. Sebastian Merk (RGH) uitgesproken tijdens het mini-symposium van de Stichting Vrienden van Heidelberg en Dordrecht op 28 januari 2017

A. De actuele geestelijke situatie in Duitsland

Wanneer we over de geestelijke situatie in Duitsland willen nadenken, dan moeten we zien, dat we hier over ongeveer 82 [tweeëntachtig] miljoen mensen spreken. In 2010 [tweeduizend tien] behoorde 60 [zestig] procent van de bevolking in Duitsland bij de Katholieke of Protestantse Kerk. Daarvan waren ongeveer 25 [vijfentwintig] miljoen mensen lid van de Katholieke Kerk (dat is 30 [dertig] procent) en het getal van protestantse kerkleden lag rond de 24 [vierentwintig] miljoen (wat neerkomt op 29 [negenentwintig] procent). Daarnaast zijn er tussen de 3,8 (drie komma acht) en de 4,3 (vier komma drie) miljoen moslims in Duitsland. Voor de Tweede Wereldoorlog leefde er ongeveer een half miljoen Joden in Duitsland, tegenwoordig tenminste weer honderdduizend. Daarvan zijn velen uit Oost Europa naar ons land gekomen.

I. Situatie van de Volkskerk

Wanneer we nu naar de 29 [negenentwintig] miljoen leden van de Evangelische Volkskerk kijken, komen we bij deze vraag uit: Hoeveel van deze leden leven naar de orthodoxe geloofsbelijdenissen en hebben een persoonlijke kennis aan Christus als hun Heere? Deze vraag is met getallen niet te beantwoorden, maar alleen met inschattingen.

1. EKD Landeskirchen

De algehele leiding van de EKD Landeskirchen is, net als het grootste deel van haar leden, theologisch liberaal en gelooft niet meer in de orthodoxe belijdenissen. De voormalige raadsvoorzitter Käßmann loochende de maagdschap van Maria bij de geboorte van Christus. In officiële kerkelijke bronnen wordt de inspiratie van de Bijbel geloochend. De historisch-kritische methode is de hoogste maatstaf, waaraan alles gemeten wordt. De synodes zijn gepolitiseerd. De preses is een politica van de Grünen. De bescherming van ongeborn leven is geen belangrijk thema. In de kerken wordt Gods soevereine genade niet geleerd.

2. Pietismus

Het piëtisme in de Volkskerk, dus het oorspronkelijk bijbelgetrouwere deel binnen de Volkskerken, is georganiseerd in het Gnadauer Verband. Daarbij horen maximaal 300.000 (driehonderdduizend) mensen. Maar ook dit piëtisme is niet meer helemaal op de belijdenisgeschriften georiënteerd. De Preses, Michaël Diener, pleit voor vrouwen in het ambt, neemt een onduidelijke positie in over de seksuele ethiek, staat positief tegenover het zogenaamde 'nieuwe Paulusperspectief' van Joel White en ondersteunt de onbeperkte inspiratieleer ten opzichte van de Bijbel – niet! Kunnen we hier nog van een bijbelgetrouwe Belijdenis spreken? Ik denk van niet.

Het is echter zo, dat er plaatselijk nog piëtistische gemeenten met bijbelgetrouwe belijdenissen zijn. Maar zij staan van bovenaf onder druk om zich te moderniseren en zich aan het theologische liberalisme aan te passen. Je kunt zeggen, dat er een ontwikkeling plaatsvindt, dat het bijbelgetrouwe deel in het piëtisme zich vanuit de landskerk naar vrije gemeenten verplaatst. Hier ontstaan echter nieuwe problemen, doordat die gemeenten vanuit Amerika verzocht worden, om zich te oriënteren op moderne gemeentebouwmethoden (zoals Willow Creek, moderne worship-muziek, het toelaten van vrouwen in het ambt, enz.).

3. Belijdenisbeweging 'Geen ander Evangelie'

a) In de jaren '60 (zestig) bestond er een belangrijk bolwerk tegen het theologische liberalisme in de belijdenisbeweging 'Geen ander Evangelie'. Deze organisatie bestaat vandaag de dag nog steeds en brengt een goed tijdschrift uit (met een oplage van 19.000 exemplaren). De doelgroep is echter sterk verouderd. Helaas (!) is de belijdenisbeweging tegenwoordig enkel nog een schaduw van zichzelf. In 1967 (negentienzevenenzestig) bundelden zich in deze beweging de conservatieve krachten van de volkskerken tegen het theologische liberalisme. Aan haar zijn namen verbonden als Hellmuth Frey, Rudolf Bäumer, Walter Künneth, Georg Huntemann, Peter Beyerhaus, Paul Deitenbeck en Wilhelm Busch. Met het ontslapen van deze leidende broeders verdroogde ook de kracht van de beweging, die in de 70er (zeventiger) jaren stadions met 20.000 (twintigduizend) deelnemers bij de

Toespraak Dr. Sebastian Merk (RGH) uitgesproken tijdens het mini-symposium van de Stichting Vrienden van Heidelberg en Dordrecht op 28 januari 2017

'Gemeentedag onder het Woord' vulde. Dit moesten de tegenhangers van de liberale 'Kerkdagen' zijn.

Door ruzies van binnenuit in de 90er (negentiger) jaren over de progressieve evangelisatiemethoden a la Billy Graham en Willow Creek viel de beweging uit elkaar. De tegenwoordige belijdenisbeweging, die theologisch nog hetzelfde is als vroeger, organiseert enkel nog kleine bijeenkomsten en heeft nog maar een geringe invloed.

b) Uit de grote bijeenkomsten van de 'Gemeentedagen onder het Woord' is vanaf de millenniumwisseling de huidige 'Christus dag' in Württemberg voortgekomen, die echter niet meer in de theologische lijn van de Belijdenisbeweging staat. Ze belichaamt het in dezelfde lijn staande kerkgetrouwe piëtisme, dat zich de liberale theologie heeft eigengemaakt en dat zich tot een 'juichend christendom' met sociale zendingbewustzijn teruggetrokken heeft. In 2015 (tweeduizendvijftien) vond de met 13.000 (dertienduizend) bezoekers tellende bijeenkomst in Stuttgart plaats, die eerst oecumenisch (sprich aus wie auf Deutsch) was gepland onder deelname van een katholieke wijbisschop. Daarnaast werd deze bijeenkomst ondersteund door bekende piëtisten als oud-landsbisschop Gerhard Maier en Ulrich Parzany. Deze bijeenkomst was bewust gepland als verzoening met de parallel plaatsvindende kerkendag en de landskerk. Zelfs Margot Käßmann stond op de spreeklijst, de voormalige bisschop, die het maagschap van Maria bij de geboorte van Jezus loochent.(!)

c) Een andere grote naam van het piëtisme, Peter Beyerhaus, heeft ook een ongelukkige wending genomen. Ooit was hij een reus van de conservatieve protestanten, tegenwoordig ageert hij, als 80 (tachtig)-jarige, als bemiddelaar met het katholicisme. Hij is de stichter van een evangelisch-katholieke orde en lid van een kring van leerlingen rondom de voormalige paus Benediktus de veertiende.

4. Netwerk 'Bijbel en belijdenis'

In 2016 (tweeduizendzestien) kwam het tot de stichting van het netwerk 'Bijbel en belijdenis', door Ulrich Parzany, voormalig pro-christen spreker en CVJM (?) chef. Hij bekritiseert verschillende liberale ontwikkelingen binnen de landskerk en het piëtisme. Aanleiding was, dat de preses van het Gnadauer Verband, Michael Diener, publiekelijk in de piëtistische gemeenten reclame had gemaakt om acceptatie voor het

Toespraak Dr. Sebastian Merk (RGH) uitgesproken tijdens het mini-symposium van de Stichting Vrienden van Heidelberg en Dordrecht op 28 januari 2017

homohuwelijk te krijgen en eveneens acceptatie voor homoseksuele medewerkers te ontwikkelen. Hier ging Parzany tegenin en wierp Diener een subjectieve willekeur voor. Parzany werd hier door een groep verschillende persoonlijkheden van het piëtisme ondersteund.

Deze groep wil het geluid van 'Bijbel en belijdenis' meer onder het gehoor brengen.

Ik vrees alleen, dat deze beweging geen werkelijke kracht zal krijgen. Het is de laatste opleving van de conservatieve krachten, die vrezen, dat de piëtistische beweging het liberalisme compleet zal toevallen. Bijna ironisch is, dat juist Parzany – die ondertussen in de 70 is – het juist was, die door de mega-evangelisatiebijeenkomsten 'Pro Christ' in de jaren '90 mede eraan bijgedragen heeft, dat de conservatieve krachten, neo-evangelische posities een platform gegeven hebben. In mijn ogen is het zo, dat hij sommige ontwikkelingen niet heeft gewild, maar dat hij ze helaas gestimuleerd heeft. Nu probeert hij nog enige dingen tegen te houden. Ik denk echter, dat hem dat niet lukt.

5. Bijbelgetrouwe overblijfselen van de EKD

Ja, er is nog een klein overblijfsel van bijbelgetrouwe eenheden in verscheidene kerken van de EKD. Hoe sterk dit aandeel nog is, hangt ervan af, welke maatstaf je hanteert. Hier en daar zijn er nog conservatieve gemeentes, maar deze kun je op een paar handen tellen. En ook hier kan niet verwacht worden dat zij actief tegen thema's zoals vrouwen in het ambt ingaan. Hier kan alleen gehoopt worden dat ze hun conservatieve uiting nog uitspreken mogen. De landskerk schuwt het niet dominees, die de confrontatie aangaan over de leer van de kerkregering, uit het ambt te zetten. In het geval van dominee Latzel helpt alleen een historische bijzonderheid in de wet omtrent kerken van de Hanzestad Bremen: daar heeft de plaatselijke gemeente een grote onafhankelijkheid als het gaat om geld en gebouwen. In anderen steden is deze autonomie ondenkbaar.

Hoeveel christenen zullen er in zulke gemeenten zijn? Ik denk dat we hier van enige tienduizenden kunnen spreken.

II. Situatie evangelische kerk

Wanneer we naar de evangelische vrije kerken kijken, wordt het iets beter. Hier is namelijk in de afgelopen 20 [twintig] jaar een massieve ineenstorting van de theologische oppositiekraft tegen de moderne invloeden te bemerken.

1. Evangelische alliantie

De evangelische alliantie in Duitsland, die naar men zegt 1,5 [één komma vijf] miljoen mensen representeert, stelde zich in 1996 [negentien-honderd-zes-en-negentig] door de 'Kasseler verklaring' open voor de charismatische beweging. Bijbelgetrouwe kringen hebben zich sindsdien steeds meer van de Evangelische Alliantie onttrokken. Ondertussen komt in het bestuur van de Evangelische Alliantie de vraag op, of homoseksuele relaties moeten worden toegestaan. Verschillende Bijbelvragen vormen al lange tijd problemen. Sprekers, die het bestaan van Mozes en Job loochenen, kunnen volledig zonder problemen op de alliantiebijeenkomsten spreken. De inspiratie van de Bijbel wordt in ieder geval in een zeer afgezwakte vorm erkend.

2. Enkele vrije gemeenten

De vrije gemeenten die er zijn, zijn erg verschillend: Zo heb je baptisten, vrije gemeenten, methodisten, Rusland-Duitse gemeenten en onafhankelijke gemeenten. Je kunt hier zeggen, dat de traditionele vrije gemeenten (baptisten, vrije gemeenten, methodisten) eerder liberaal zijn, waarbij de plaatselijke gemeenten een grotere zelfstandigheid hebben. Daarnaast zijn er ook steeds meer theologisch conservatieve gemeenten. Niettemin moeten deze gemeenten zich aan de organisatiestructuren van het kerkverband aanpassen, en zich dus aanpassen aan diens beslissing over vrouwen in het ambt. Een groot probleem van de evangelische vrije gemeenten is, naar mijn mening, het verlangen naar grootte en acceptatie in de maatschappij. De gemeenten willen door de bevolking niet als 'sekten' worden gezien. Groei en grootte is het doel. Daarom worden hier erg graag op bezoekers gerichte concepten uit Amerika gebruikt. Moderne opwekking (muziek) is bijna standaard. Charismatische invloeden zijn sterk vertegenwoordigd. De theologische leer is bijzaak.

Toespraak Dr. Sebastian Merk (RGH) uitgesproken tijdens het mini-symposium van de Stichting Vrienden van Heidelberg en Dordrecht op 28 januari 2017

Sinds de hereniging van Oost- en West-Duitsland zijn veel Rusland Duitse christenen naar Duitsland getrokken. Ze hebben grote, conservatieve gemeenten gesticht. Daar valt echter op, dat deze gemeenten zeer sterk arminiaans zijn. Wie daar in uitverkiezing of heilsverzekering gelooft, wordt als ketter behandeld. Veel Russische gemeenten zijn erg traditioneel, wat gedeeltelijk tot verdeeldheid leidt. Wanneer er scheuringen ontstaan, kan het zijn, dat de nieuw gestichte gemeenten zeer modern zijn en gebruik gaan maken van opwekking/worship. Je kunt ook zien, dat het niveau van de preken daar zeer laag is en echte exegetische ontbreekt.

III. Situatie van de overgeblevenen van de Bijbelgetrouwen.

1. Net als bij Elia zijn er nog enige duizenden overgebleven, die aan Gods' soevereine genade vasthouden en die zich aan de Bijbelse waarheden houden. Hoe velen dat zijn, weet alleen de Almachtige. Deze wedergeboren christenen kun je voor een klein deel in de gemeenten van de Landskerk vinden, voor een groter deel in de klassieke, vrije gemeenten en nog voor een groter deel in de decentraal georganiseerde, onafhankelijke gemeenten, die bij geen enkel kerkverband horen en door van middel van plaatselijke initiatieven gesticht zijn. God heeft zijn mensen ook in Duitsland, maar het is een klein getal.

2. Met het oog op deze wedergeboren christenen is het een nood in Duitsland, dat de leer van soevereine genade en het houden van waardige erediensten onder de negatieve invloed van de tijdgeest staan. We strijden tegen alle golven die over ons heen slaan: opwekkingmuziek, op bezoekers gerichte kerkdiensten, enzovoorts.

3. Wanneer het zover komt, dat er gemeenten gesticht worden, die zich in het bijzonder verplicht voelen de leer van soevereine genade te verkondigen, gaf (en geeft) dat, met name in het verleden, veel twist en nijd. We zien ook daaraan, dat de satan een twist en tweedracht zaaiende satan is, die verdeeldheid wil brengen. Dit voert ons tot ootmoed en boete.

Toespraak Dr. Sebastian Merk (RGH) uitgesproken tijdens het mini-symposium van de Stichting Vrienden van Heidelberg en Dordrecht op 28 januari 2017

B. Kan de Heidelbergse Catechismus een helpend werktuig zijn?

Dit brengt mij tot de vraag, of de Heidelbergse Catechismus een helpend werktuig kan zijn, dat hier een bezinning op de Bijbelse leer teweeg kan brengen? Er zijn twee praktische moeilijkheden, die men bij de Heidelbergse Catechismus in Duitsland heeft:

- Ten eerste: De mensen uit de landskerk geloven niets van wat er in de Heidelbergse Catechismus staat en interesseren zich niet in theologie.
- Ten tweede: De bestaande Bijbelgetrouwe christenen komen het meest uit vrije of onafhankelijke gemeenten. Ze staan kritisch tegenover alle officiële kerken. En helaas verbinden ze de Heidelbergse Catechismus daarom ook aan iets dat kerkelijk is, wat dus ook niet deugt. Begrijp me alstublieft niet verkeerd. Ik deel deze inschatting zeker niet, maar dit is de praktijk. Op grond van kerkelijke achtergrond wordt ze met de dode landskerk op één lijn gezet. Als volgend probleem komt daar nog bij, dat veel bijbelgetrouwe christenen zich gebaseerd hebben op baptistische belijdenissen. Daardoor is ook het aspect van de kinderdoop een hindernis, waar men bij het gebruik van de Heidelbergse Catechismus tegenaan loopt.

Ondanks deze hindernissen hoop ik, dat wij als RGH kunnen helpen om hier en daar de Heidelbergse Catechismus weer in het blikveld te brengen. Niet om de Catechismus zelf, maar om de daarin geformuleerde waarheden uit het Woord Gods.

C. Uitzicht

1.(Eén) Ik denk, dat de werkbenadering van de 'Stichting vrienden van Heidelberg en Dordrecht' om Bijbelgetrouwe literatuur beschikbaar te stellen een belangrijk en goed element is geweest om de christenen in Duitsland te helpen. Deze benadering moet verder vervolgd worden. De gezegende vruchten hierop zullen zeker in de eeuwigheid openbaar komen. Maar ik kan zelf getuigen, dat er in mijn geloofsleven 2 boeken waren, die mij ertoe gebracht hebben, de Schat van soevereine genade uit de Bijbel te erkennen. Dat was nog voor de tijd dat jullie in Duitsland werkten. Maar het was onder andere het boek 'Spurgeon wie ihn einer kennt' van Ian Murray. En daaraan kunnen we zien, dat zulke boeken invloed hebben en wat teweegbrengen.

Toespraak Dr. Sebastian Merk (RGH) uitgesproken tijdens het mini-symposium van de Stichting Vrienden van Heidelberg en Dordrecht op 28 januari 2017

2.(Twee) Een centraal probleem is echter (en misschien kunt u dat mede in gebed brengen): In Duitsland vallen steeds meer plaatsen weg, waar je een waardige eredienst kunt bezoeken. Steeds meer pastors en dominees, die hun roeping serieus nemen, vallen weg. Pastors en dominees die door God geroepen zijn. Plaatsen vallen weg, waar christenen kunnen samenkomen om een door God geheiligde en waardige Eredienst te houden. Óf er zijn alleen liberale-Bijbelkritische landskerken óf er zijn alleen moderne, charismatische, door moderne worship-muziek beïnvloedde, neo-evangelische vrije gemeenten. Dat is natuurlijk wat gemakkelijk gezegd. Maar de weinige, Bijbelgetrouwe gemeenten bloedden leeg. Er zijn enige positieve, nieuwe gemeentestichtingen en er zijn nog gemeenten die blijven bestaan en de orthodoxe Belijdenis verdedigen. Maar Jacob is dun geworden.

Ik zou me missionaire hulp van buiten wensen. Goed opgeleide, door God geroepen dominees, die gemeenten helpen bouwen en Gods soevereine genade leren. Het is me duidelijk, dat dit ook voor bepaalde streken in Nederland noodzakelijk is. Onze zoektocht naar een goede reformatorische gemeente in de nabijheid van Aken – zoals Maastricht – liet ons zien, dat daar ook niet veel te vinden is. Maar misschien is er een roeping Gods' aan dezen of genen, om een werktuig van Gods genade in Duitsland te worden. Dat zou tot verwondering leiden en het zou een gebedsverhoring zijn.

3.(Drie) Wilt u alstublieft ook voor ons project bidden, waar we ter gelegenheid van het reformatiejubileum 2 werken van Luther, in vereenvoudigde taal en in verkorte vorm, aan leerlingen beschikbaar stellen. We hopen zo op de christelijke scholen bij scholieren de interesse in theologie op te wekken door hen deze belangrijke werken in de hand te geven. Ook hartelijk dank voor alle hulp, die we van u krijgen.

4. (Vier) Als laatste kan ik alleen zeggen: Moge God een opwekking schenken in het land van de Reformatie. Met dit thema willen we ons op 24 (vierentwintig) juni 2017 (tweeduizendzeventien) bezighouden, wanneer we als RGH een belijdenis-dag in Siegen (iets voor de Dillenburger) met het thema 'Reformatie en opwekking' organiseren. En we verheugen ons, dat ook dominee Sonneveld met een lezing vertegenwoordigd zal zijn.

Toespraak Dr. Sebastian Merk (RGH) uitgesproken tijdens het mini-symposium van de Stichting Vrienden van Heidelberg en Dordrecht op 28 januari 2017

Opwekking van Boven is ons aller hoop en gebed. Maar: Aan Zijn wil is alles gelegen. We leven 71 (eenenzeventig) jaar na de Tweede Wereldoorlog. Moge Hij Zich toch ook weer tot ons land wenden, zoals Hij Zich ook weer tot Zijn volk in de Babylonische gevangenschap gewend heeft.

Ik sluit af met enige verzen uit Psalm 85, de verzen 2-8 (twee tot en met acht):

² Gij zijt Uw lande gunstig geweest, HEERE! de gevangenis van Jakob hebt Gij gewend. ³ De misdaad Uws volks hebt Gij weggenomen; Gij hebt al hun zonden bedekt. Sela. ⁴ Gij hebt weggenomen al Uw verbolgenheid; Gij hebt U gewend van de hittigheid Uws toorns. ⁵ Breng ons weder, o God onzes heils! en doe te niet Uw toornigheid over ons. ⁶ Zult Gij eeuwiglijk tegen ons toornen? Zult Gij Uw toorn uitstrekken van geslacht tot geslacht? ⁷ Zult Gij ons niet weder levend maken, opdat Uw volk zich in U verblijde? ⁸ Toon ons Uw goedertierenheid, o HEERE, en geef ons Uw heil.

Amen.